

Preek over Johannes 2:13-22
Neede, 18 januari 2026
Kees van Dusseldorp
serie: Kijk naar Jezus!

thema: Wat is er nog heilig?

orde van dienst:
votum en groet
ELB 241 Wees stil voor het aangezicht van God
verbondsvernieuwing 'Laat uw naam geheiligd worden'
Psalm 118:1,5,7 (DNP) Laat iedereen Gods goedheid prijzen
gebed
inleiding op Johannes (ppt)
lezen: Johannes 2:13-25
lezen: Maleachi 2:17-3:5
Psalm 50:1,2 (DNP) De Heer die alle macht heeft – Hij alleen!
kindermoment
Opwekking Kids 97 Daarom bidden wij
verkondiging
ELB 298 Ik kom in uw heiligdom binnen
gebed
collecte
geloofsbelijdenis
ELB 275:1,4 'k Heb geloofd en daarom zing ik
zegen

Gemeente van onze Heer Jezus Christus,

Wie is Rob Jetten? Heb je al een idee over wie hij is? En misschien ook al een mening over hem? Nu hij binnenkort premier van Nederland wordt, gaan veel mensen hem googelen. Je bekijkt zijn linked-in profiel, bladert door zijn boek van afgelopen zomer 'Hoe het wél kan.' Je probeert een idee te krijgen van zijn standpunten, van zijn uitspraken en van zijn persoon. Je leest wat reacties en meningen over hem. Praat over hem met vrienden of collega's. Je probeert je voor te stellen wat het voor ons land betekent als hij premier wordt. Je bent benieuwd naar zijn profiel. Wat is zijn programma? Hoe gaat hij het doen? Hoe lang zal hij premier zijn? 1 Jaar? Of 4, of misschien 10? Misschien boeit het je niet zo. Als hij weggaat, komt er wel weer een ander. Wat zul jij nu van hem merken? Heeft hij echt invloed op jouw leven?

Wie is Jezus Christus? In tegenstelling tot machthebbers op aarde gaat Hij nooit meer weg. Hij is machtiger dan Poetin, Trump en Xi Jinping samen. Miljarden mensen bewonderen Hem en volgen Hem. Zijn programma betekent het verschil tussen leven en dood, tussen hemel en hel. Zijn vredesmissie verandert compleet de manier waarop mensen met elkaar omgaan. Met zijn Geest verbreekt Hij banden van stress, angst en onrecht. Van egoïsme en hebzucht. Bevrijdt Hij je van je schuld, je schaamte en je schade.

Reden genoeg om je in Hem te verdiepen. Om op z'n minst je een goed beeld van Hem te vormen. En liever nog, dat je zijn liefde, zijn kracht, zijn rechtvaardigheid en zijn genade laat binnenkomen. Om je door Hem te laten redden van alle ellende, alle angst, alle onzekerheid en alle pijn. Van alle kwaad en zelfs van de dood.

Misschien denk je: 'Jezus, die ken ik allang! Mijn hele leven heb ik al van Hem gehoord. Je kunt me niks nieuws meer over Hem vertellen. Leuk hoor Kees, dat je zo enthousiast bent. Maar voor mij is het bekende kost.' Weet je, als je dit zó zegt, dan vraag ik me af of je Jezus echt kent. Want dan raak je nooit uitgepraat en uitgedacht over Hem. En ben je blij als zijn naam genoemd wordt. Want elke keer komt Hij toch weer anders binnen. Hij is als een diamant die steeds weer nieuwe schitteringen geeft. Je raakt niet uitgekeken.

Natuurlijk, ik snap heel goed dat je hoofd er niet altijd naar staat om je te concentreren op Jezus. Misschien ben je er ook wel een beetje huiverig voor: wil ik mij wel verbinden aan iemand die soms zo radicaal is? Die mij wil veranderen? Die ik niet real-life kan spreken? In wiens naam mensen soms zulke vreemde dingen zeggen of doen? Oftewel: wie is Hij eigenlijk echt? En wat wil Hij?

**

We hebben geluk: Er is veel bekend over wie Jezus is, wat Hij heeft gezegd en gedaan. Je kunt Hem googelen. Maar je kunt beter gaan lezen wat er in de Bijbel over Hem geschreven is. Die bron is betrouwbaar. Ook al werd en wordt Jezus niet altijd goed begrepen.

Johannes vertelt ons over de eerste werkweek van Jezus. Hoe Jezus zijn optreden begint. Met een – hoe zal ik het zeggen – nogal explosief optreden op het tempelplein in Jeruzalem. Zijn eerdere acties zijn minder publiek: hoe Hij zijn eerste leerlingen verzamelde. Hoe Hij – behoorlijk op de achtergrond en op initiatief van zijn moeder – een bruiloft in Kana reedt. Maar als Hij zichzelf in het openbaar presenteert aan Israël geeft Hij een bijzonder visitekaartje af.

Ben je naar Jeruzalem gekomen om het Pesach te vieren. Ontmoet je daar duizenden volksgenoten op het enorme tempelplein van de schitterende tempel die Herodes heeft laten bouwen. Samen met de honderden runderen en schapen die daar staan om gekocht en geslacht te worden. Voortdurend wordt er op de altaren vlees verbrand. Wat een stank en wat een lawaai!

En hoor je ineens in de hoek ander lawaai. Een grote opschudding. Een jonge man, zo te zien een jonge rabbi, is bezig met een zweep alle runderen en schapen op te jagen en weg te drijven van het tempelplein. En kijk hun bazen erachter aanrennen! Best komisch eigenlijk, ook al ben je vooral bezig met die man. Wat is dit? Een aanslag? Een revolutie? Die rabbi is echt boos! Hij smijt de tafels met geld ondersteboven. Hij schreeuwt tegen de duivenverkopers: 'Weg met al die beesten! Maak geen markt van het huis van mijn Vader!' Gek eigenlijk dat niemand hem tegenhoudt! Dat de dieren luisteren. Dat de mensen doen wat Hij wil. Hij stopt pas als er geen beest meer op het tempelplein is.

Kijk, de tempelpolitie doet niets! Het zal dus geen aanslag of revolutie zijn. Het is natuurlijk ook *een rabbi* die het doet. Die kunnen soms vreemd uit de hoek komen. Meestal willen ze dan een boodschap overbrengen. Deze rabbi doet het wel heel opvallend. Hij zal er niet alleen vrienden mee maken. Over zijn actie zal in het hele land nog wel een poosje doorgepraat worden. Je schuift wat dichterbij. Bij de mensen die zich om die rabbi verzamelen: 'Waarom doet U dit? Wat wilt U hiermee zeggen? Wie bent U eigenlijk?'

**

Zo geeft Jezus zijn visitekaartje af. Het eerste beeld dat de mensen via de media van Hem krijgen: Iemand die met een zweep de beesten van het tempelplein afjaagt.

Zijn wij volgelingen van deze man? Dit is geen vriendelijke, lieve Jezus. Wil je iemand volgen die met een zweep om zich heen slaat? Is dit de Jezus die ons verlost?

Misschien heb je er iets van gehoord. Wierd Duk is een fan van *déze* Jezus. Eind november zei hij: 'Ik heb meer met een stoere Jezus die krachtig en confronterend optreedt, zoals bij de tempelreiniging, dan met een softe Jezus die zegt dat je, als je op je wang geslagen wordt, je andere wang moet toekeren.' 'Ik ben geen christen', zegt hij, 'maar ik wil wel de christelijke waarden van onze Nederlandse cultuur verdedigen, alle bedreigingen bestrijden. Ik vind eigenlijk dat we als conservatieven en christenen politiek en maatschappelijk samen moeten optrekken om onze cultuur te redden.'

Wierd Duk is niet de enige politicus die dit zegt. In Nederland zijn er meer. In Amerika is het onder leiding van Donald Trump is het een enorme beweging geworden. 'We moeten onze christelijke cultuur verdedigen en versterken'. Ook in ons land vinden velen het een aantrekkelijke beweging. Ik wil die nu niet bespreken of beoordelen, ook al vind ik het persoonlijk een grote bedreiging voor het evangelie van Jezus Christus.

Waar het mij om gaat, is het beeld van Jezus dat wordt geschetst als een stoere, daadkrachtige en confronterende verlosser, die niet met de massa meedeint. De overtuiging dat we van Jezus teveel een lieve, vriendelijke messias hebben gemaakt. Een messias die alles maar laat gebeuren en er altijd voor ons is. Die altijd vergeeft, en mooie beloften

voor de toekomst geeft. Klopt dat? Missen wij belangrijke kanten van Jezus' optreden? Halen we er alleen de zachte kanten uit en laten we de scherpe kantjes achterwege?

Ja, dat is zeker een risico. Dat we van Jezus een lieve, vriendelijke man maken en niet openstaan voor zijn radicaliteit en zijn hartstochtelijke oproep tot bekering. Daar legt Wierd Duk terecht de vinger bij. Maar tegelijk heeft die radicaliteit van Jezus een heel andere focus dan hij denkt. Juist deze tempelreiniging kan ons dat duidelijk maken.

**

Weet je, Johannes vertelt ons niet voor niets dat dit het eerste publieke optreden van Jezus is. Het zijn de eerste dagen van zijn optreden. Hij is nog geen bekende rabbi. De meeste mensen hebben nog niet van Hem gehoord. Dit is echt zijn visitekaartje. Juist op het tempelplein, zoals de profeet Maleachi al had aangekondigd: 'Onverwachts zal de Heer naar zijn tempel komen, de messias waar jullie naar uitkijken.'

Jezus geeft zijn visitekaartje af als messias. Het is zijn binnenkomer, Hij heeft erover nagedacht. Er zit in deze actie iets, wat Jezus graag vanaf het begin heel duidelijk wil overbrengen. Hoe kunnen we dat op het spoor komen? Klopt de eerste indruk dat Jezus hier verontwaardigd en radicaal de gevestigde orde uitdaagt? Dat Hij heilige huisjes omver trapt, en zich keert tegen alle commercialisering van de samenleving?

Nee, dat klopt niet. Het kan de eerste indruk zijn als wij dit tweeduizend jaar later lezen en ons proberen voor te stellen hoe het was. Maar als je goed leest, zie je iets anders. Opvallend is dat de tempelpolitie Hem niet sommeert om zijn actie te stoppen, de bijeenkomst af te breken of hem arresteert. Blijkbaar wordt zijn optreden niet opgevat als verstoring van de openbare orde.

Opvallend is veel Joden op dat Pesachfeest in Hem gingen geloven. Dat zal niet zijn omdat ze in hun hart Jezus toejuichen om zijn stoere optreden. Kennelijk hebben ze iets anders gehoord in zijn actie. Op zijn visitekaartje staat iets wat hen aanspreekt. Als jij een goed beeld van Jezus wilt krijgen, moet je toch wat beter lezen. En er wat langer over nadenken.

**

Je moet dit eerste optreden van Jezus niet verwarren met de tempelreiniging die Hij in de laatste week van zijn leven heeft gedaan. Daarvan lezen we in Matteüs, Markus en Lukas. Er zijn belangrijke verschillen. Niet alleen heeft Johannes het echt over het eerste publieke optreden van Jezus. Maar ook gaat het deze eerste keer op het tempelplein niet om de mensen, maar om de dieren. Jezus verdrijft het vee van het tempelplein: de runderen, de schapen en de duiven. Hij maakt een einde aan de veemarkt. Zijn zweep is geen dierenmishandeling. Zijn actie is ook geen dierenbescherming om de beesten te redden van de slacht. Jezus verwijdert het offervee van het tempelplein.

Het offervee! Daar gaat het om! Nu Jezus er is, zijn er geen offerdieren meer nodig. Jezus is door Johannes de Doper aangewezen als het Lam van God, dat de zonde van de wereld wegneemt. Zo komt Hij naar de tempel. Als het Lam van God. Die het enige echte offer zal brengen om de zonde van de wereld echt weg te nemen. Als het Lam van God naar het tempelplein komt, dan zijn alle andere offerdieren niet meer nodig. Dus: als iemand alle offerdieren wegjaagt en zelf midden op het tempelplein blijft staan dan weet je: hier gaat iets verschuiven!

Zeker als deze jonge rabbi iets heel bijzonders zegt. 'Maak geen markt van het huis van mijn Vader.' 'Het huis van mijn Vader'. Dat is echt apart om het zo te zeggen. Net alsof – ja wat eigenlijk – alsof deze jonge rabbi hier thuis is. Alsof de tempel zijn thuis is. Alsof God zijn Vader is. Alsof Hij de zoon van God is!

De Joden snappen wel dat Jezus met zijn optreden iets duidelijk wil maken. Zijn actie is een preek. De beesten die verwijderd worden – Hij heeft er een boodschap mee. Ze vragen wat dit teken betekent. Ze vragen dus niet – zoals in veel vertalingen lijkt te staan – om een extra teken waarmee Jezus zou moeten aantonen dat Hij de bevoegdheid heeft om zo'n actie uit te voeren. Nee, ze vragen: Wat wilt u ons duidelijk maken? Wat is dit voor een teken? Dit wegdrijven van de offerdieren? Dit stilleggen van de offerdienst?

**

Dan spreekt Jezus zijn tweede woord. Ook al weer een beetje raadselachtig: 'Breek dit heiligdom maar af, in drie dagen zal Ik het doen herrijzen.' Ook hier gebruikt Jezus een bijzonder woord. 'Heiligdom'. Dat slaat niet op de gebouwen van de tempel, maar op de functie van de tempel: dat het de woonplaats van God is. Dat het de plek is waar mensen God ontmoeten.

Een voorbeeld: als iemand vraagt: 'Naar welke kerk ga jij?' Dan kun je zeggen: 'Naar de kerk aan de Meijersweg.' Maar je kunt ook zeggen: 'Naar de geloofsgemeenschap die zondags aan de Meijersweg bij elkaar komt.' Met dat je een ander woord gebruikt, maak je iets duidelijk. Dat het niet gaat om de kerk als gebouw, maar om de kerk als gemeente.

Dat gebeurt ook als Jezus zegt: Breek dit heiligdom maar af. Dat is geen misplaatste grap over het tempelgebouw. Het is een oproep, een uitnodiging om te stoppen met de offerdienst en met de eredienst in de tempel. Omdat er een nieuw heiligdom komt, dat Jezus zal laten herrijzen. Misschien is het ook wel een profetisch woord: jullie gaan het heiligdom afbreken. Jullie zullen de omgang met God blokkeren. Jullie zullen de Verlosser verwerpen en doden. Maar ik zal de omgang met God herstellen. In Mij zul je de Vader leren kennen. In Mij zul je de Vader zelf ontmoeten. En door mijn Geest zal God zelf in jou komen wonen. Ik ben jouw heiligdom. Ik ben de nieuwe tempel.

Ze begrepen het niet. Toen nog niet. Zoals de woorden van Jezus vaker niet begrepen werden. Hij wil mensen zelf in beweging brengen. Zelf laten nadenken. Later begrepen ze het wel: Jezus presenteert zich hier als het nieuwe heiligdom. Hij zal de tempel definitief vervangen. Geen wonder dat de tempel een aantal jaren na de kruisiging en opstanding van Jezus compleet is verwoest. In de omgang met God hadden die gebouwen geen functie meer.

**

Lieve mensen. Jezus is onze tempel. Dat betekent dat iedereen die de naam van Christus draagt, leeft in de nabijheid van God. Van het kleinste jongetje tot de grootste man, van het jongste meisje tot de oudste oma: je leeft in het heiligdom van de Heer. Jouw thuis is Christus. Jouw vaderland is de hemel. Midden in de wereld, met alle geweld en smerigheid, met alle slijtage en lawaai, leef jij in een tempel. Leef jij op heilige grond. Ook al sta je in een vuile werkplaats, rij je over spiegelgladde autoweg, zit je op een versleten

keukenstoel, of lig je in een ijskoude loopgraaf: je leeft op heilige grond. Want waar jij bent, daar is Christus.

Jezus is onze tempel. Al het offervee heeft hij verwijderd. Omdat Hij het Lam van God is. Hij heeft het enige ware offer gebracht. Om de zonden van de wereld weg te dragen. Om jou een vrede te geven die niet afhankelijk is van mensen. Om jou een vrijheid te geven, die boven alle beperkingen en banden uitgaat. Om jou een vreugde te geven, die ook in alle verdriet en moeite blijft bestaan. Dat is leven in de tempel. Leven in Jezus Christus.

Jezus is onze tempel. Dat betekent ook dat je door Hem bij de Vader thuis bent. Vrije toegang hebt. God mag vertellen wat je bezighoudt. Hem vragen wat je nodig hebt. Bij Hem klagen als het kwaad je treft. Hem bidden voor wie je lief is. Of voor ieder die onder druk leeft. Hem danken voor de grote en kleine zegeningen die je meemaakt. Hem aansporen om recht te doen, om in te grijpen, om te redden. Dat is leven in de tempel.

**

Jezus veegt het tempelplein schoon. Zeker zit daar iets radicaals in. Jezus is zo gedreven om jou te redden, dat Hij zich niet laat tegenhouden door tradities, door gewoonten, door afgoden. Daar gaat de bezem door. Om ruimte te maken voor het leven. Jezus roept er weerstand mee op. Dodelijke tegenstand. Zijn hartstochtelijke liefde om jou een plek te geven in het huis van zijn Vader, zal Hem fataal worden. Zo heeft Hij dat nieuwe heiligdom laten herrijzen. In een notedop zit dat allemaal al in dat eerste optreden. Hij geeft inderdaad zijn visitekaartje af. 'Geen offers meer. Het huis van mijn Vader. Een nieuw heiligdom.' Dat komt Jezus doen. Dat is Hij aan het doen. Al 2000 jaar. In ieder mens die God zoekt. Ja, ook in jou. De bezem erdoor. Om ruimte te maken voor het ware leven.

Houd je tempelplein schoon! Mag ik het zo zeggen? Als een opdracht voor jou en voor mij? Houd je tempelplein schoon! Laat Jezus het mogen schoonvegen. Laat niets je verbinding met Jezus bedreigen. Laat niets je omgang met de Vader in de weg staan. Niet de angst voor mensen. Niet de afgodische krachten van welvaart, gezondheid en macht die je leegzuigen en gevangen zetten. Niet de vanzelfsprekendheid die je steeds bedreigt. Niet de valse gerustheid dat je je zaakjes wel goed voor elkaar hebt. Stop ermee.

Houd je tempelplein schoon! Heb jij zelf een idee wat er op je tempelplein rondloopt? Welke gedachten, welke zorgen, welke verlangens, welke angsten? Welke schade, schuld en schande heb je opgelopen in je leven? Veeg ze eraf in Jezus' naam! Dat betekent: laat ze je niet beheersen. En laat ze je vooral niet blokkeren in je contact met je hemelse Vader.

Is dat gemakkelijk gezegd? Nee, zeker niet. Het is het soms een intense worsteling. En toch: daar staat het Lam van God dat de zonde wegneemt: Jezus Christus. Jouw Heer. Jouw Heiland. Jouw schuilplaats en jouw bron. Jouw heiligdom.

Amen